

Metanolia ja moottorihuveja

Jatkoa etusivulta
Terhi Kääriäinen

Moottoripyöräkerho Leak MC:n talkooväki hyrissi tyytyväisyyttään Kaanaan Kahinoiden yleisömäärän tuplaannuttua viime kerrasta. Jopa tuhat silmäparia seurasi kolmen luokan lähtöjä. Kuuluttajana toimineen **Juha Savolaisen** mukaan paukkurautaluokassa kuskeja oli lähes 50, metanoli-luokassa toistakymmentä ja sivuvaunuissakin kymmenkunta.

- Paukkuraudat ovat 1920-70-luvun pyöriä, kovin monenlaisia. Suurin osa niistä on rekisterissä. Sivuvaunuistakin osa on rekisteröity. Metanoliluokan speedwaypyörät ovat vain kisapyöriä.

Jokaiselle kertyi kolme lähtöä menestyksestä riippumatta. Paukkurauoissa pisteet laskettiin yhteen, jonka jälkeen ajettiin finaali parhaiten kesken. Sivuvaunuissa ja metanoleissa voittaja julistettiin kolmessa lähdössä pisteitä eniten keränneistä.

Stellan Egeland ja Johnny Andreasson ajoivat Dronteniksi nimittämäänsä tanskalaista pyöräänsä sivuvaunuluokassa.

Andreasson oli lauantaiaamun harjoituksissa sanojensa mukaan ensimmäistä kertaa Egelandin kyydissä. Meno näytti maallikosta hurjalta, sillä kuski siirsi takapuolensa pyörän rungota sisäkurvissa lähes maahan asti ja purkkiorja tasapainoili takalokasuojal-

la pää rataa kohti roikkuen.

Stellan Egeland tunnetaan moottoripyörämaailmassa taitavana rakentajana. Hän nauroi ensimmäisen lähdön ja siitä tullen voiton jälkeen yllättyneensä, että pyörä kesti neljä kierrosta.

Ruotsalaiset, mutta Ahvenanmaata liputtaneet miehet osallistuivat ensi kertaa Kahinoihin. He halusivat kokea tapahtuman, jolle ei löydy vertaista muualta Suomesta. Kolmen lähdön jälkeen he tuulettivat ruutulipulla konnaiskilpailun voittoa.

Vaikka heillä oli matkassa oma mekaanikkokin, varikolla piti kiirettä säätöjen kanssa, sillä Egeland kiersi rataa myös speedwaypyörällä ja Andreasson vuoden 49 Harley Davissonilla.

Lähtäjiksi oli saatu speedwaylegendoja.

Stellan Egeland (v) ja isossa ajokuvassa Johnny Andreasson nuluokan voittaja.

Salapoliisitarina Aitolahdelta

Hirvenniemi
Ullamaija Kivikuru

Jos yrittää googlailemalla etsiä tietoa Aitolahdesta, törmää kätevästi nimikkeeseen "Codex Aitolahti". Mistä ihmeestä on kysymys?

Kyse on hyvin ruttuisesta käsin kirjoitetusta kirjapahasta, joka lienee syntynyt 1600-luvun alkuvuosina.

Tekstien reitti Kiikkiselle on useamman sattuman summa.

Tarinan tuorein vaihe alkoi huhtikuussa 1962. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran (SKS) esimiehelle, vastikään eläkkeelle jääneelle Helsingin yliopiston suomen kielen professorille Martti Rapolalle kerrottiin, että SKS oli saanut Vaasasta lahjoituksena vanhan lainsuomenoksen.

Henkilökunta tiesi, että murteiden tutkija Rapola

tunsi viehtymystä vanhoihin lainsuomenoksiin, joista oli kirjoittanut pro gradu -tutkielmansa 50 vuotta aikaisemmin. Henkilökunta aavisti oikein: professori tuli salamana SKS:n kirjastoon tutustumaan käsikirjoitukseen, jonka oli lahjoittanut vaasalainen läänin-neuvos Alfred Leskinen.

Rapola ryhtyi tutkimaan tekstin alkuperää ja löytöpaikkaa. Leskinen kertoi tietämänsä osuuden eli löytöpaikan, ei paljon muuta. Teksti oli löytynyt Aitolahdelta.

Kun tuomari Hjalmar Schreck oli vuonna 1921 myynyt Aitolahden Kiikkisen tilan ylimetsähoitaja Erikssonille, Schreckin perhe teki vuonna 1922 muuttoa Kiikkiseltä, nykyisen vanhan pappilan päärakennuksesta. Muutossa oli apuna nuori juristi Alfred Leskinen.

Kun muuttokuorma oli jo valmiina, Schreck kehotti apuriaan vielä vilkaisemaan navetan ylisille romukoppaan, jos vaikka sinne olisi unohdettu jotakin arvokasta. Leskinen kiipesi vintille ja tonki tavaroita, mutta ei löytänyt mitään ihmeellistä. Hän otti kuitenkin mukaansa korista vanhan kulluneen kirjan.

Leskinen esitti löytönsä

Nykyään Vanhaksi pappilaksi kutsuttu rakennus oli alun perin Kikkisen talon päärakennus. Tästä talosta Schreckin perhe lähti vuonna 1921 ja Codex löytyi lähtökiireessä. Kuva Sirkku Somero.

esimiehelleen, mutta tätä se ei kiinnostanut. Näin teksti kulkeutui Leskinen mukana Vaasaan.

Miten arvokas käsikirjoituskokoelma oli Kiikkisen navetan ylisille päätynyt?

Professori Rapola on arvel-

lut, että tekstien reitti Kiikkiselle on useamman sattuman summa, eikä kirjan löytöpaikalla sinällään liene yhteyttä sen kääntäjiin tai käyttäjiin.

Kirja ei ole ilmeisesti kuulunut Schreckille, vaan se on ollut osa Pirkkalan tuomiokunnan arkistoa, joka vuoden 1918

melskeissä saatettiin sekasortoisessa kunnossa Lempäälästä Kiikkiselle. Sekasorto lienee jatkunut, kun osa arkistosta oli päätyneet navetan ylisille.

Arkistoa oli kyllä aikaisempina vuosina vaalinut muinaisesineitä harrastanut Pirkkalan tuomiokunnan edelli-

Rapola on kehottanut suomalaisia valppauteen, kun vinttejä ja kellareita pengotaan.

nen tuomari Olle Pesonius, joka oli kuollut muutamaa vuotta aikaisemmin. Ennen Pirkkalaan tuloaan Pesonius toimi Helsingissä prokuraattorinviraston ja senaatin oikeusosaston kanslistina vuosina 1890-96. Käsikirjoitus on epäilemättä alun perin kuulunut näiden kokoelmiin.

Codex Aitolahden side Hirvenniemen on siis hyvin hentoinen, mutta löytöpaikan perusteella teksti on saanut nimensä.

Tällaisten lakisuomenosten tutkijat ovat järjestään hyvin nimekkäitä kansallisen kulttuurimme vaalijoita: akateemikko Rapolan lisäksi professorit E. N. Setälä ja J. R. Danielsson-Kalmari.

Rapola on kirjoituksissaan

Viimeisessä kuvassa oikeanpuoleinen (vasen kuskina) taituroi purkkiorjansa kulkun kanssa pää kylmänä sivuvauvon.

Viimeiseen pisaraan asti taistelleet kuskit saivat yleisön hellyyden aplodeihin tästä.

Lukemattomia moottoripyöräkuviakin ottanut Reijo Tuimala (vas.) Karkusta ja Kari Lahtinen Orivedeltä ajelivat Kaanaaseen matkamoottoripyörillään.

palannut Codexiin useamman kerran ja vetänyt siitä yhtäläisyyksiä niin Kuolleen meren käsikirjoitukseen kuin Uppsalan lähellä sijaitsevan Skoklosterin linnan vanhojen kirjojen kokoelmiin, joista osia on saatu myös Suomeen Kansalliskirjastoon ja SKS:n kokoelmiin.

Rapola on kehottanut suomalaisia valppauteen, kun vinttejä ja kellareita pengotaan. "Entisaikoina suuret tulipalot - nyt niiden lisäksi uudistuksia tekevät ihmiset - hävittivät vanhoja rakennuksia ja tuhosivat niiden pölyisille ullakoille kertynyttä hyödyntöä kamaa. Toivoisin, että kotiseutuväen silmä seuraisi näitä tapahtumia valppaana. Vanhan 'hyödyttömän' joutokosta saattaa kaivautua esille sellaista mikä virittää ajatuksia, herättää kysymyksiä ja tutkittuna avartaa käsityksiämme ihmiselämästä yleensä ja varsinkin sukumme ja kansamme vaiheista", totesi tämä maineikas hämäläinen kielentutkija vuonna 1963, pian Codexin löytymisen jälkeen.

Toinen osa Aitoniemen ja Hirvenniemen historiaa käsittelevästä sarjasta.

Maallikkotuomarien käsikirja

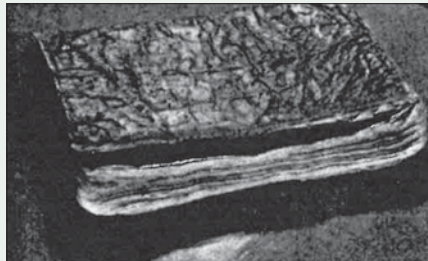
Kalajoen kirkkoherra Ljungo Tuomaanpoika suomensi 1600-luvun alussa Kristoffer-kuninkaan maanlain vuodelta 1442 ja Maunu Eerikinpojan kaupunginlain vuodelta 1350.

Asialla oli itse asiassa useampia suomentajia, tekstejä näet tarvittiin eri puolilla maata. Suomennoksia käyttivät 1600-luvulla niin sanotut lainlukijat, jotka toimivat tuomarin sijaisina Suomen kihlakunnissa. Ainoatakaan tekstiä ei saatu painetuksi.

Codex Aitolahdeksi nimetty käsikirjoitus on yksi näistä suomennoksista. Käsikirjoitukseen kuuluu lakiosuoksien lisäksi muutamia ruotsinkielisiä tekstejä. Suomentajasta ei ole tietoa, sillä käsikirjoituksesta puuttuu neljä ensimmäistä lehteä. Professori Martti Rapola epäili suomennoksen tekijäksi sääksmäkeläistä Hartikka Speitzia, joka omasta aloitteestaan ja "isänmaallisesta innostaan" on suomentanut muun muassa Kustaa II Adolfin sota-artikkeita.

Olipa suomentaja sitten Speitz tai joku muu, hänellä on ollut käytössään Ljungo Tuomaanpojan tekstien lisäksi muitakin suomennoksia.

Todisteeksi Rapola esittää Varkaudenkaaren, joka Ljungon käänöksissä sanoo varkaan kantavan "kanssansa kuormansa Ruotsin laeista.

Codex Aitolahdesta puuttuu neljä ensimmäistä sivua. Siksi tekijää ei tiedetä.

latoon metsään", kun taas Codex Aitolahti muotoilee saman asian samoin sanoin kuin Martin maanlaki: varas kantaa "kuormansa riiheen eli metsään". Siinä missä Ljungo sanoo viljelyhteitä pelloilta varastaneen "tappavan [puivan] latvovan tähjät oljista", Aitolahden koodeksin jäljentäjä sanoo, että varas "tappaa eli nytkii eli pätkee päät olista", taas samaan tapaan kuin Martin maanlaki.

Pro gradu -tutkielmansa vuonna 1913 yhdestä maanlakisuomennoksesta kirjoittaneen Martti Rapolan mukaan Codex Aitolahden teksti lienee peräisin 1620- tai 1640-luvulta. Kieli on hänen mukaansa selvästi kehittyneempää ja huolitellumpaa kuin varhemmissa käänöspätkissä Ruotsin laeista.

Uutuutena mursketoimitukset
Aitolahden Maanrakennus
Veljekset Riikonen
p. 0400 620 355

(ent. Mantereen Kenkätehtaan tehtaanmyymälä)

HUIPPUEDULLINEN KENKIEN VARASTOMYYMÄLÄ!

Suomen suurimmat valikoimat ja halvimmat hinnat!

NOKIAN kontiot • Naisten, miesten ja lasten kesä- ja talvikengät ja lenkkitosut

35,- • Sievi ja Jalas turvakengät

• Kumi-, kumiterä- ja nahkasaappaat

• kuoma® ja muut toppakengät

VARASTOMYYMÄLÄ ORIVESI, Teollisuustie 2
KENKÄ MATTI Halvalla TURVAJALKINEET KUMISAAPPAAT KENGÄT Suuri ilmainen parkkipaikka pihassa!

Yrittäjä
ilmoita tuotteistasi ja palveluistasi.

Teisko-Aitolahti
Puh. 03 476 1412

PARHAAT BETONIT
• kuljetukset ja pumppaukset edullisesti
• aina onnistuu, kun soitat!

LAURILAN BETONI - myös lauantaisin
Turkkilanjärventie 6, Kyröskoski.
Puh. (03) 371 6106, 371 6536, 371 6756
laurilanbetoni@laurilanbetoni.fi • www.laurilanbetoni.fi

Tilaukset: (03) 371 6106 **Lempäälä**
LEMPÄÄLÄN BETONI JA MURSKO OY
Hulikanmäentie 11, Lempäälä
Puh. (03) 371 5563, 375 5030. Fax (03) 375 5031.